

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Käsittelyn lainmukaisuutta koskeva 3 § perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklaan, jonka 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely muun muassa muissa erityisissä käsittelytilanteissa siten kuin IX luvussa säädetään.

Ulkoasiainministeriö pitää ehdotettua säännöstä tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

15 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Mietinnössä (s. 75) on asianmukaisesti pidetty lähtökohtana Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimusta ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaa, kun käydään rajanvetoa tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvän lapsen ikärajan osalta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan jos 6 artiklan 1 kohdan a alakohtaa sovelletaan, katsotaan, että kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias. Jos lapsi on alle 16 vuotta, tällainen käsittely on lainmukaista vain siinä tapauksessa ja siltä osin kuin lapsen vanhempainvastuunkantaja on antanut siihen suostumuksen tai valtuutuksen. Jäsenvaltiot voivat lainsäädännössään säätää tätä tarkoitusta koskevasta alemmasta iästä, joka ei saa olla alle 13 vuotta.

Ulkoasiainministeriö katsoo, että yleisen tietosuoja-asetuksen 8 artiklan tarkoituksena on parantaa lasten henkilötietojen suojan tasoa ja korkeammalla ikäraajalla voitaisiin lähtökohtaisesti varmistua lasten henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

Mietinnössä (s. 121) on mainittu, että Internet voi tarjota esimerkiksi seksuaalisen identiteetin tai vaikean perhetilanteen kanssa kamppailevalle teini-ikäiselle lapselle mahdollisuuden hakea apua ja vertaistukea. Teknologian on katsottu vahvistavan lasten asemaa, sillä teknologian ansiosta lapset eivät ole riippuvaisia aikuisista hankkiessaan tietoa erityisesti arkaluonteisista aiheista.

Toisaalta on huomioitava myös lapsen oikeuksien yleissopimuksen 19 artiklan mukainen lasta koskeva suojellullinen elementti, joka soveltuu myös tietoyhteiskunnan palveluihin. Lisäksi Suomessa rikosoikeudellisen vastuun ikäraja on 15 vuotta. Sitä nuorempana rikokseen syyllistyneitä ei rangaista, koska heitä ei pidetä rikosoikeudellisesti syyntakeisina. Muissakin kansallisissa säännöksissä ikärajana sovelletaan 15 vuotta.

Ulkoasiainministeriö pitää edellä mainitut seikat huomioiden perusteltuna, että jos EU:n jäsenvaltioilla tai Pohjoismailla ei ole yleistä ja yhdenmukaista linjaa tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavasta ikärajasta, sovellettavan ikärajan tulisi olla 15 vuotta.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

Ulkoasiainministeriö pitää säännöstä suullisesta käsittelystä seuraamuslautakunnassa asianosaisen oikeusturvan kannalta hyvänä ja perusteltuna.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Käsittelyn viivästymistä koskeva 23 § perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 141 perustelukappaleeseen. Perustelukappaleen mukaan jokaisella rekisteröidyllä olisi oltava oikeus tehdä valitus yhdelle valvontaviranomaiselle, erityisesti asuinjäsenvaltiossaan, sekä oikeus soveltaa tehokkaita oikeussuojakeinoja perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesti, jos rekisteröity katsoo, että hänen tähän asetukseen perustuvia oikeuksiaan on loukattu tai jos valvontaviranomainen ei käsittele valitusta, hylkää sen kokonaan tai osittain tai ei ryhdy toimiin, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi.

Tältä osin asialla on liittynyt myös rekisteröidyn oikeuteen tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin valvontaviranomaista vastaan yleisen tietosuoja-asetuksen 78 artiklassa säädettyllä tavalla. Mietinnöstä (s. 157) käy ilmi, että asiasta olisi säädettävä tietosuojalaissa, sillä kansallinen yleinen hallinto- ja hallintolainkäyttölainsäädäntö ei tunne yleisen tietosuoja-asetuksen 78 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua oikeutta saattaa asia tuomioistuimeen viranomaisen toimimattomuuden vuoksi.

Ulkoasiainministeriö pitää käsittelyn viivästymistä koskevaa säännöstä rekisteröidyn oikeusturvan kannalta hyvänä ja perusteltuna.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

kyllä

Perustelut

Yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklassa säädetään hallinnollisten sakkojen määräämisen yleisistä edellytyksistä. Saman artiklan 1 kohdan mukaan jokaisen valvontaviranomaisen on varmistettava, että 4, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen tämän asetuksen rikkomisesta määrättävien hallinnollisten sakkojen määrääminen tämän artiklan mukaisesti on kussakin yksittäisessä tapauksessa tehokasta, oikeasuhteista ja varoittavaa. Saman artiklan 7 kohdan mukaan kukin jäsenvaltio voi asettaa sääntöjä siitä, voidaanko viranomaisille tai julkishallinnon elimille määrätä kyseisessä jäsenvaltiossa hallinnollisia sakkoja ja missä määrin, sanotun kuitenkin rajoittamatta 58 artiklan 2 kohdan mukaisia korjaavia toimivaltuuksia.

Yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan mukaan jokaisella valvontaviranomaisella on kaikki seuraavat korjaavat toimivaltuudet: [...] i) määrätä 83 artiklan nojalla hallinnollinen sakko tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden lisäksi tai niiden asemesta kunkin yksittäisen tapauksen olosuhteista riippuen.

Tietosuojalain 15 §:ssä säädettäisiin, että seuraamuslautakunta määrää tietosuojasetuksen 83 artiklassa tarkoitetun hallinnollisen sakon.

Mietinnössä (s. 24-28) on pohdittu hallinnollisten sakkojen määräämistä viranomaisille ja muun ohella todettu, että asiassa ei ole esitetty riittäviä perusteluita, minkä vuoksi julkisen sektorin toimijat tulisi tältä osin asettaa yksityisiä oikeushenkilöitä parempaan asemaan. Esimerkiksi sote-sektorilla tapahtuu alati kehitystä suuntaan, jossa asiakkaille tarjottavat palvelukokonaisuudet voivat muodostua sekä yksityisistä että julkisista palveluista. Tällöin olisi epäjohdonmukaista, että samojen sääntöjen noudattamatta jättämisestä voitaisiin selviytyä seuraamuksitta kun kyseessä on viranomainen.

Ulkoasiainministeriö pitää yhdenmukaisena ja perusteltuna sitä, että yleisen tietosuojasetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voidaan tasapuolisesti kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Tietosuojalain 28 §:ssä säädettäisiin julkisuusperiaatteesta. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä säädettäisiin vastaisuudessakin

laissa viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta. Lakiin viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta ei ehdotettaisi muutoksia.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Nykyinen henkilökisteririkosta koskeva säännös ehdotetaan korvattavaksi uudella tietosuojarikosta koskevalla säännöksellä.

Mietinnössä (s. 173-174) todetaan, että esimerkki rangaistavasta toiminnasta olisi uteliaisuudesta tapahtuva henkilötietojen käsittely ilman käsittelyn oikeuttavaa perustetta. Tällaiset niin sanotut urkintatilanteet ovatkin käytännössä osoittautuneet verrattain yleisiksi. Esimerkiksi terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä voi käyttöoikeuksiansa perusteella olla oikeus käsitellä sellaisten henkilöiden henkilötietoja, joiden hoitoon he osallistuvat. Sen sijaan silkasta uteliaisuudenhalusta tapahtuva oikeudeton henkilötietojen hankkiminen potilastietojärjestelmästä olisi lainvastaista. Tarkoituksena on, että säännöstä sovellettaisiin urkintatapauksiin samalla tavoin kuin voimassa olevaa henkilökisteririkosta koskevaa säännöstä henkilökisteririkoksesta, jonka nojalla on katsottu edellä kuvatuissa tilanteissa henkilötietojen käsittelyn tapahtuneen vastoin käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevia säännöksiä.

Ulkoasiainministeriö pitää ehdotettua säännöstä tarpeellisena ja perusteltuna.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Liukkonen Leena
Ulkoasiainministeriö

Walkila Tommy
Ulkoasiainministeriö - Kansalaispalvelut/KPA-20